

İfade Özgürlüğü ve Mahremiyet üzerine Telekomünikasyon Sektörü Diyalogu

Temel prensipler

Versiyon 1

20130306

Giriş

- İfade özgürlüğü ve mahremiyet, tüm kişilerin içsel onurundan kaynaklanan insan haklarıdır.
- İşbu ilkelerde, telekomünikasyon sektörü ile ilgili olduğu kadarıyla bir hükümetin insan haklarını koruma görevi ile telekomünikasyon şirketlerinin insan haklarına karşı kurumsal sorumluluğu arasındaki etkileşimi ve sınırları ortaya çıkaran mahremiyet ve ifade özgürlüğü¹ konuları dile getirilmektedir.
- İlkeler bir sektör diyalogunda mahremiyet ve ifade özgürlüğü konularını dile getirmek için bir araya gelen bir telekomünikasyon operatörleri ve satıcıları ('katılımcı şirketler') grubu tarafından geliştirilmiştir.
- İlkeler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICCPR) ve Uluslararası Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (ICESCR) dahil insan hakları için uluslar arasında tanımlanan yasalara ve standartlara dayandırılmış olup, Çokuluslu İşletmeler ve Birleşmiş Milletler iş ve insan hakları 'Koruma, Saygı ve Çare' çerçevesi² ile ilgili OECD Rehber İlkelerine göre yönlendirilmektedir.
- Birleşmiş Milletler 'Koruma, Saygı ve Çare' çerçevesi bunu:
 1. devletin insan haklarını koruma görevi
 2. insan haklarına saygıya ilişkin kurumsal sorumluluk olarak tanımlamaktadır.³
- Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICCPR), ifade özgürlüğü ve mahremiyet haklarının ancak sınırlı durumlarda kısıtlanabileceğini tanımlamaktadır.⁴
- OECD çerçevesinde şunlar belirtilmektedir: "[a] Devletin ilgili yerel yasaları uygulamaması veya uluslararası insan hakları yükümlülüklerini yerine getirmemesi veya söz konusu uluslararası yasalara veya yükümlülüklerle aykırı hareket etmesi işletmelerin insan haklarına saygı beklentisini ortadan kaldırmaz. Yerel yasaların ve yönetmeliklerin uluslararası tanımlanan insan hakları ile çeliştiği ülkelerde, işletmelerin kendilerini yerel yasayı ihlal ediyor konumuna sokmayacak en tam ölçüde onları yerine getirme yollarını araması gereklidir".⁵
- Telekomünikasyon, ekonomik ve toplumsal fırsatı destekleyen, bilgiyi geliştiren ve açıklığı ve şeffaflığı artıran biçimde fikir alışverişini ve bilgiye erişimi mümkün kılar. Telekomünikasyon kriz zamanında hayatidir ve belli istisnai durumlarda hükümetlerin kamu emniyeti ve güvenliğini korumasına yardımcı olmak için kritik bir araç olabilir. ITU Anayasası telekomünikasyonun durdurulması⁶, hizmetlerin askıya alınması⁷ ve telekomünikasyonun gizliliği⁸ ile ilgili makaleleri kapsar.

- Telekomünikasyon teknolojileri, istisnai durumlarda, hükümetler tarafından kendi yurttaşlarının ifade özgürlüğünü ve mahremiyetini etkileyebilecek biçimde kötüye kullanılabilir. Bu ilkeler söz konusu istisnai durumların dile getirilmesi için amaçlanmıştır.
- İfade özgürlüğü ve mahremiyetin küresel olarak geliştirilmesi en iyi biçimde hükümetler, sektör, sivil toplum (insan hakları uzmanları dahil), yatırımcılar, uluslararası örgütler ve diğer etkilenen taraflar arasında istişare yoluyla gerçekleştirilebilir. Katılımcı şirketler, sektör içinde ve diğer ilgili taraflar ile birlikte bu ilkeler üzerinde iletişimde ve istişarede bulunacaktır.

Temel İlkeler

İç politikaları ve süreçleri ile dış taraflar ile istişarede katılımcı şirketlere rehberlik etmek ve onları bilgilendirecek ilkeler geliştirilmiştir.⁹

Telekomünikasyon şirketleri olarak, biz, emniyetli ve güvenli bir altyapı temin etmeyi ve hizmetlerimizin her zaman erişilebilir olmasını sağlamayı amaçlıyoruz. İletişim altyapısı, ürünleri ve hizmetleri sağlamaktan kaynaklanan sorumlulukları kabul ediyoruz. Bu işler ve gerekli altyapıyı inşa ve idame ettirmek için ihtiyaç duyulan yatırımlar, ticari kuruluşlar, hükümetler ve müşterilerle ve onlar arasında uzun erimli, istikrarlı ilişkilere dayanır.

Telekomünikasyon şirketlerinin, lisans gereklilikleri ve ifşa ile ilgili yasal kısıtlamalar dahil, kendilerini yerel yasa ve yönetmelikleri ihlal ediyor konuma sokmayacak şekilde:

1. Kurul denetiminde veya eşdeğeri altında, ellerinden geldiği ölçüde, ifade özgürlüğüne ve telekomünikasyon teknolojisi ve telekomünikasyon hizmetlerinin tasarlanması, satılması ve işletilmesi ile ilgili mahremiyete ilişkin riskleri engelleme, değerlendirme ve hafifletme taahhütünü özetleyen ilgili politikaları oluşturması ve/veya sürdürmesi gereklidir;
2. BM 'Koruma, Saygı ve Çare' çerçevesinin Uygulanması ile ilgili Rehber İlkelerle uygun olarak, özel teknolojiler, ürünler, hizmetler veya ülkeler ile ilgili olsun veya olmasın, ifade özgürlüğü ve mahremiyet ile ilgili riskleri tanımlamak, hafifletmek ve yönetmek için şirket ile ilgili olarak düzenli insan hakları etki değerlendirmeleri yapması ve durum tespitsüreçleriniuygulamasıgereklidir.¹⁰
3. Aşağıdakilerin:
 - a) Hükümet taleplerinin yasal ve gerekli sürece uygunluğun değerlendirilmesi amacıyla gereğince ehliyetli ve deneyimli personel tarafından incelenmesinin sağlanması (Sürekli erişim talepleri için, söz konusu inceleme başlangıç talebi sırasında gerçekleştirilecektir);
 - b) Spesifik olabildiği ölçüde hükümet taleplerinin nasıl yorumlanacağına dair ilgili personele önceden rehberlikte bulunulması;çin ifade özgürlüğü ve mahremiyet üzerinde etkide bulunabilecek hükümet taleplerinin değerlendirilmesi ve yönetilmesi yönünde işletim süreçlerini ve yollarını oluşturması ve/veya sürdürmesigereklidir;
4. Duruma göre:
 - i) Açıklığa kavuşturma veya değişiklik amacıyla ilgili kurum ile birlikte talebin incelenmesi;
 - ii) Gerektiğinde adli inceleme (mahkeme – prosedür) talep edilmesi;
 - iii) İdarenin düzenleyiciler veya hükümet daireleri gibi diğer ilgili şubelerine başvuruda bulunulması;
 - iv) İfade özgürlüğü ve mahremiyet üzerindeki pratik etkiyi en aza indirecek veya hafifletecek alternatif önlemlerin araştırılması;
 - v) Diplomatik destek için BM – veya diğer uluslararası kuruluşlar ve/veya diğer hükümetler/kurumlar ile istişarede bulunulması;

vi) İfade özgürlüğünün ve mahremiyetin desteklenmesi yönünde uygun olduğu sürece medya/NGO'lar gibi diğer taraflar ile işbirliğinde bulunulması;

Uygun olduğu sürece kapsayabilecek yasadışı olan bir hükümet talebinin veya isteğinin alınması halinde veya hükümetlerin ürünleri veya teknolojiyi gayrimeşru amaçlar için kötüye kullandığına inanıldığı durumlarda ifade özgürlüğü ve mahremiyet üzerindeki potansiyel etkiyi öngörme, yanıtlama ve en aza indirme stratejilerini benimsemesi gereklidir;

5. Riske atılabilecek şirket personelinin her zaman emniyeti ve özgürlüğünün sağlanması için çaba göstermesi gereklidir;
6. İlgili politikalara ve süreçlere ilişkin farkındalığı artırması ve ilgili çalışanları eğitmesi gereklidir;
7. Gerektiğinde ilgili yasal çerçevenin ve bu ilkelerin uygulamadaki etkililiğinin anlaşılabilirliğinin iyileştirilmesi ve ilkelerin uygulanması ve daha da geliştirilmesi için destek sağlanması amacıyla ve uygun olduğu sürece tüm ilgili taraflar ile bilgi ve anlayış paylaşımında bulunması gereklidir;
8. Yıllık esasta ve durumlar gerektirdiğinde, ilkelerin uygulanması ve uygun olduğu sürece bu konuda vukubulan belli başlı olaylar ile ilgili ilerlemeleri konusunda harici raporda bulunması gereklidir;
9. Politika veya yönetmeliklerden kaynaklanan potansiyel olumsuz etkileri hafifletmek için tek başına veya diğer kuruluşlar ile işbirliği içinde ifade özgürlüğü ve mahremiyetin desteklenmesi yönünde politika ve yönetmelikler geliştirilmesine yardımcı olması gereklidir;
10. Bir grup olarak, İş ve İnsan Haklarına ilişkin BM Rehber İlkelerinin 31. İlkesinde anahatlarıyla özetlenen ilgili sıkıntı (şikayet) mekanizmalarını uygulama seçeneklerini incelemesi gereklidir.

İlkeler, işletim kontrolleri bulunduğu katılımcı şirketlere uygulanacaktır.¹¹ İşletim kontrolüne sahip olmadıkları durumda, katılımcı şirketler, ilkelerin geliştirilmesi için kendi etkilerini kullanmaya çalışacaktır.

Katılımcı şirketler, hep birlikte bir grup olarak, bilgi amaçları için kullanılmak üzere, telekomünikasyon şirketlerinin tabi olduğu temel yasalar, yönetmelikler ve standartlar konusunda rehberlikte bulunmayı, bilgi toplama ve bunları hazır bulundurmaya amaçlar.

Taraflar

Giriş bölümünde belirtildiği üzere, ifade özgürlüğü ve mahremiyetin küresel olarak geliştirilmesi en iyi biçimde hükümetler, sektör, sivil toplum, yatırımcılar, uluslararası örgütler ve diğer etkilenen taraflar arasında istişare yoluyla gerçekleştirilebilir.

Katılımcı şirketler, tüm tarafları telekomünikasyonun rolünü irdelemeleri yönünde teşvik eder ve;

- Zamanı ve kaynakları farklı oyuncuların ifade özgürlüğü ve mahremiyet konusunda sahip olduğu etkileri ve yükümlülükleri anlamaya ayırır;
- Telekomünikasyonun ekonomik ve toplumsal fırsatı destekleme, bilgiyi geliştirme, açıklığı ve şeffaflığı artırma potansiyelini azamiye çıkarır;
- Bireylerin kendi haklarının farkındalığını artırmaları için anlamlı diyalogta bulunmaya çalışır ve hakları ihlal edildiğinde çare arama mekanizmalarını hazır bulundurur.

Katılımcı şirketler, hükümetlerin telekomünikasyonun rolünü irdelerken:

- Ulusal yasa, yönetmelik ve politikaların ifade özgürlüğü ve mahremiyet ile ilgili uluslararası insan hakları yasaları ve standartları ile uyumlu olmalarının sağlanması dahil, insan haklarını koruması;
- İfade özgürlüğü ve mahremiyet ile ulusal güvenlik, kamu güvenliği, yasanın uygulanması ve çocukların korunması gibi diğer meşru toplumsal gereksinimler arasındaki dengeyi özenle tanımlaması (bu, şirketlerin görevi değildir);
- İfade özgürlüğü ve mahremiyet ile onların uygulanmasına ilişkin yasa yönetmelik ve politikaları şeffaf biçimde iletmesi;
- Her nevi boşluğu veya değişiklik ihtiyacını dile getirerek ve teknolojilerin ve onların kullanımına ilişkin küresel bağlamın tam olarak anlaşılması ile ilgili yeni yönetmeliğe dayanarak yasa ve yönetmelikleri periyodik olarak değerlendirmesi;
- Söz konusu şirketlerin faaliyette bulunduğu ve ifade özgürlüğü ve mahremiyet ile ilgili risklerin bulunduğu üçüncü ülkelerin hükümetleri ile diplomatik diyalog içinde, kendi ülkelerinde merkezlenen uluslararası şirketlere proaktif destek sağlaması;
- İfade özgürlüğü konusunda geleneksel medya ile olduğuna göre araçlar için daha kısıtlayıcı standartlar dayatmaktan veya ilettileri ya da yaydıkları içerik ve iletişimler için araçları sorumlu tutmaktan kaçınması;

gerektiğine inanır.

Katılımcı şirketler, telekomünikasyonun rolünü irdelerken, sivil toplumun:

- İfade özgürlüğü ve mahremiyetin en iyi biçimde korunması ve saygı gösterilmesi için küresel olarak uygulanabilen çözümlerin toplu olarak araştırılması yönünde hükümetler ve sektör ile yapıcı diyalog içinde olmasını

umar.

İşbu metnin nihai versiyonu referans amacıyla Arapça, Çince, Fransızca, Rusça, İspanyolca ve Türkçe dillerine aynı derecede gerçek versiyonlarına çevrilecektir. İngilizce versiyonu esas versiyon olmak üzere, anlaşılmaçlık halinde geçerli olacaktır.

1 Mahremiyet hakkı, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (UDHR) Madde 12 ve Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICCPR) Madde 17'de kabul edilmiştir. Düşünce ve ifade özgürlüğü hakkı UDHR Madde 19 ve ICCPR Madde 19'da kabul edilmiştir. İşbu belgedeki ilkelerde (düşünce özgürlüğü değil) özellikle ifade özgürlüğü hakkının belirtildiği hususunun bilinmesi gereklidir.

2 İş ve İnsan Hakları ile ilgili Birleşmiş Milletler 'Koruma, Saygı ve Çare' Çerçevesi – Birleşmiş Milletler Özel Temsilcisi, Profesör John Ruggie, Haziran 2011'de Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından onaylanmıştır.

3 BM Rehber İlkeleri, tüm ilgili yasalara uyulmasını ve insan haklarına saygı gösterilmesini gerektiren, uzmanlaşmış işlevleri yerine getiren uzmanlaşmış toplum organları olarak ticari girişimlerin rolünün tanınmasına dayandırılmıştır. İşletmenin insan haklarına saygı göstermesi gerekliliği onların başkalarının insan haklarını ihlalden kaçınması gerektiğini ve ilgili oldukları olumsuz insan hakları etkilerini dile getirmeleri gerektiğini ifade eder. (sayfa 6 ve sayfa 13)

4 Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (1966) Madde 4 ve Madde 19. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, Genel Yorum no. 34.

5 Çokuluslu İşletmeler ile ilgili OECD Rehber İlkeleri (2011. Baskı), İnsan Hakları üzerine Yorum, Yorum 38.

6 ITU Anayasası: MADDE 34 – Telekomünikasyonun Durdurulması.

7 ITU Anayasası: MADDE 35 – Hizmetlerin Askıya Alınması.

8 ITU Anayasası: MADDE 37 – Telekomünikasyonun Gizliliği.

9 İlkeler, katılımcı şirketlerin çocuk cinsel taciz görüntülerine erişimi tanımlama, engelleme ve sınırlamayı amaçlayan girişimlere katılımını değiştirmeyi amaçlamaz.

10 İşbu ilke, herhangi bir katılımcı şirketin örneğin mevcut mahremiyet veya veri koruma politikalarına ilişkin etki değerlendirmeleri yapma yükümlülüklerini değiştirmeyi amaçlamaz.

11 Bu bağlamdaki işletim kontrolü, doğrudan veya dolaylı olarak, anlaşma yoluyla veya başka suretle, kendi hisseleri üzerindeki oy haklarının çoğunluğuna sahip olunması veya yönetim kurulunun ya da benzeri işlevde bulunan organın çoğunluğunu atama hakkına sahip olunması yoluyla söz konusu şirketin veya kuruluşun yönetim politikalarını belirleme gücü olarak tanımlanır.